

Andrzej Walewski

PROFESOR EWELINA KANTOWICZ – GEOGRAF REGIONALNY

Professor Ewelina Kantowicz – a regional geographer

Obserwując wysportowaną sylwetkę i energiczne działania Jubilatki trudno uwierzyć, że zbliża się półwiecze Jej zawodowej aktywności. Kiedy jako absolwentka geografii ekonomicznej Uniwersytetu Jagiellońskiego podejmowała przed laty swą pierwszą pracę w Katedrze Geografii Regionalnej Świata Uniwersytetu Warszawskiego, zapewne sama nie przypuszczała, że z tą dziedziną geografii, tą uczelnią i tym zespołem związana będzie cała Jej naukowa kariera. Jednak dokonany wtedy wybór musiał być trafny, skoro tak długo pozostała mu wierna. Zdarzeniem brzemennym dla wyboru kierunku przyszłej drogi okazało się spotkanie i współpraca z wieloletnim szefem, ale nade wszystko mistrzem, Bolesławem Dumanowskim. Profesor Dumasowski ukazał Jej atrakcyjność, bogactwo i wagę problemu, którym się wkrótce zainteresowała i nad którym pracowała długie lata. Owym pociągającym zagadnieniem badawczym okazały się relacje człowieka z przyrodą. Zatrudniona początkowo w Pracowni Afryki zajęła się relacjami przyroda-człowiek na kontynencie afrykańskim. Rezultatem prowadzonych wówczas badań była obroniona w 1974 roku praca doktorska *Naturalne warunki rozwoju uprawy roślin na pograniczu lasu i sawanny w Afryce* (promotorem pracy był Bolesław Dumanowski). Wykazała w niej, że duża różnorodność warunków przyrodniczych, występująca w strefie granicy lasu i sawanny, przyczyniła się do powstania tam lokalnego centrum udomowienia roślin i zapoczątkowania rolnictwa. Pobyt naukowy w Egipcie (1975) stał się inspiracją do zajęcia się problematyką przyrodniczych uwarunkowań rozwoju rolnictwa na obszarach suchych. Środowisko przyrodnicze potraktowała i ujęła w sposób oryginalny, koncentrując się na występujących w jego obrębie wartościach granicznych, progowych, stanowiących bariery dla działalności człowieka. Dokonała identyfikacji owych barier i przeanalizowała mechanizm ich oddziaływania, co pozwoliło na wyodrębnienie różnych rodzajów barier (strukturalnych, funkcjonalnych). Podjęła także istotną w geografii kwestię uniwersalności wyników uzyskanych w badaniach szczegółowych. Rozprawa *Przyrodnicze bariery rolniczego zagospodarowania ziemi w strefie suchej* była podstawą nadania Jej w 1984 roku stopnia doktora habilitowanego. Wyniki dalszych

badań dotyczące klimatycznych i glebowych zasobów rolnictwa w tej strefie oraz zagrożeń środowiskowych występujących na obszarach nawadnianych opublikowała w książce *Strefa sucha – zasoby i zagrożenia rolnictwa* (1999).

Jubilatka zajmowała się zagadnieniem przyrodniczych uwarunkowań rozwoju społeczno-gospodarczego także na innych obszarach i w innej skali. Przez kilkanaście lat uczestniczyła w pracach polsko-francuskiego zespołu badawczego „Languedoc-Mazowsze”, prowadzącego w latach 80. i 90. studia porównawcze nad rozwojem lokalnym w Polsce i we Francji.

Badania nad problematyką człowiek-środowisko zrodziły refleksje o charakterze filozoficzno-metodologicznym. Ich owocem są artykuły poświęcone różnym zagadnieniom metodologicznym geografii, a geografii regionalnej w szczególności. Przedstawiła w nich m.in. koncepcję geografii regionalnej jako dyscypliny badającej relacje między środowiskiem przyrodniczym a różnymi formami działalności człowieka.

W działalności dydaktycznej Jubilatki, oprócz prowadzenia wykładów, ćwiczeń, seminariów, na szczególne wyróżnienie zasługują studia terenowe. W Sudetach przez blisko 40 lat wprowadzała studentów w tajniki terenowych badań geograficznych, uczyła obserwować, interpretować i rozumieć otaczający krajobraz. Każda forma obcowania z „terenem” sprawia Jej dużą przyjemność. Już podczas studiów w Krakowie dzieliła czas między naukę i tatrzańskie wspinaczki (podobno z tej rywalizacji częściej zwycięsko wychodziły Tatry). Swoją fascynację górami przekazywała później nie tylko studentom, ale i szerokim rzeszom Polaków w popularnonaukowych programach telewizyjnych o Tatrach i Sudetach. Nie mają też przed Nią żadnych tajemnic Dolomity, a zwłaszcza ich najtrudniejsze trasy zjazdowe. Ciekawość świata zaprowadziła Ją w odległe jego regiony. W trakcie zawodowych i turystycznych podróży poznała Afrykę i Spitsbergen, Australię i Bliski Wschód, Amerykę Środkową i Syberię, a także liczne zakątki Europy.

Na uniwersytecie pełniła i pełni różne ważne funkcje, m.in. kierowała wydziałowym Studium Doktoranckim, od 10 lat kieruje Zakładem Geografii Regionalnej, a od niemal 20 – Międzywydziałowymi Studiami Ochrony Środowiska. Ochrona środowiska stała się z czasem drugim, obok geografii regionalnej, polem działalności Jubilatki (Jej osiągnięcia w tej dziedzinie przedstawiają w tym tomie prof. E. Lonc i dr M. Roge-Wiśniewska). Zainteresowanie ochroną środowiska było logiczną konsekwencją zajmowania się relacjami łączącymi ludzi z ich przyrodniczym otoczeniem i narastającej świadomości zagrożeń, do jakich działalność człowieka może niekiedy prowadzić. Umacniało to przeświadczenie, że ludzie powinni tak funkcjonować, aby przyrody nie zniszczyć, że mają obowiązek ją chronić i zachować dla przyszłych pokoleń. Zrównoważony rozwój jest jednym z najważniejszych wyzwań stojących obecnie przed światem i jednocześnie jednym z fundamentalnych problemów współczesnej nauki.